

DĒ ŪTILITĀTE GRAMMATICÆ

¹Dēclārātō igitur quod ūna est sapientia perfecta quæ sacrīs litterīs continētur, per jūs canonicum et philosophiam exponenda, quā mundus habet^a rēgī, nec alia requiritur scientia prō ūtilitāte generis hūmānī. Nam tōtam jūris et philosophiæ continet in sē potestātem ; nunc volō dēscendere ad ea philosophica quæ maximē valent hūjus sapientiæ magnificæ expositiōnī. ²Et hæc sunt quīnque, sine quibus nec dīvīna nec hūmāna scīrī possunt, quōrum certa cōgnitiō reddit nōs facilēs ad omnia cōgnōscenda. ³Et prīmum est grammatica in linguīs aliēnīs exposita, ex quibus ēmānāvit sapientia Latīnōrum. ⁴Impossibile enim est quod Latīnī perveniant ad ea quæ eīs necessaria sunt in dīvīnīs et hūmānīs nisi per nōtitiā aliārum linguārum, nec perficiētur eīs sapientia absolūtē, nec relātē ad Ecclesiam Deī, et reliqua tria prænōtātā^b. ⁵Quod volō nunc dēclārāre, et prīmō respectū scientiæ absolūtæ. ⁶Nam tōtus textus sacer ā Græcō et Hebræō trānsfūsus est, et philosophia ab hīs et Arabicō dēducta est ; sed impossibile est quod proprietās ūnius linguæ servētur in alia.

⁷Nam et idiōmata ējusdem linguæ variantur apud dīversōs, sicut patet dē lingua Gallicānā, quæ apud Gallicōs et Picardōs et Normannōs et Burgundōs et cēterōs multiplicī idiōmate variātur. ⁸Et quod propriē et intelligibiliter dīcitur in idiōmate Picardōrum horrēscit apud Burgundōs, immō apud Gallicōs vīcīniōrēs, quantō magis igitur accidet hoc apud linguās dīversās ? ⁹Quāpropter quod bene factum est in ūna lingua nōn est possibile ut trānsferātur in aliam secundum ējus proprietātem quam habuit in priōrī. ¹⁰Unde Hierōnymus in epistolā dē optimō genere interpretandī sic dīcit, « Sī ad verbum interpretor, absurdum resonat. » ¹¹Quod sī cū nōn vidētur linguæ gratiam interpretātiōne mūtārī, Homērum ad verbum exprimat in Latīnum ! ¹²Plus aliquid dīcam : eundem in suā linguā prōsæ verbīs interpretētur ; vidēbit ōrdinem rīdiculum et poētā eloquentissimum vix loquentem. ¹³Quīcunque enim aliquam scientiam, ut logicam vel aliam quamcunque, bene sciat, eam nītātur in linguam convertere māternam, vidēbit sē nōn solum in sententiīs sed in verbīs dēficere, ita quod scientiam sic trānslātā nūllus intelligere poterit secundum ipsius scientiæ potestātem. ¹⁴Et ideō nūllus Latīnus sapientiam scīptūræ

a. *Habeo + inf. = debeo*

b. Le gouvernement des croyants, la conversion des infidèles, la défense de la chrétienté.

sacræ et philosophiæ poterit ut oportet intelligere, nisi intelligat linguās a quibus sunt trāslātæ.

¹⁵Secundō cōsiderandum est quod interpretēs nōn habuerunt vocābula in Latīnō prō scientiīs trānsferendīs, quia nōn fuerunt primō compositæ in linguā Latīnā. ¹⁶Et propter hoc posuerunt īnfinīta dē linguīs aliēnīs, quæ sicut nōn intelliguntur ab eīs quī illās linguās īgnorant, sic nec rīte prōferuntur nec scribuntur ut decet. ¹⁷Atque, quod vile est, propter īgnorantiam linguæ Latīnæ posuerunt Hispānicum, et aliās linguās māternas, quasi īnfinītiēs^a prō Latīnō. ¹⁸Nam prō mille millibus exemplīs ūnum pōnātur dē librō Vegetābilium Aristotēlis, ubi dicit « *Belenum* in Perside perniciosissimum trānsplantātum Jerusalem fit comestibile ». ¹⁹Hoc vocābulum nōn est scientiāle sed laicōrum Hispānōrum. ²⁰Nam jusquiamus, vel semen cassilāginis, est ējus nōmen in Latīnō; quod sicut multa alia prius ab Hispānīs scholāribus meis dērisus cum nōn intelligebam quæ legēbam, ipsīs vocābula linguæ māternæ scientibus, tandem didici ab eisdem.

²¹Tertiō cum oporteat interpretem optimē scīre scientiam quam vult trānsferre et duās linguās a quā et in quam trānsferat, sōlus Boēthius primus interpres nōvit plēnariē linguārum potestātem; et sōlus dominus Rōbertus dictus Grossum Caput, nūper episcopus Lincolniēnsis, nōvit scientiās. ²²Alii quādam mediū, ut Gerardus Cremōnēnsis, Michaēl Scōtus, Alurēdus Anglicus, Hermannus Alemannus quem vīdimus Parīsius, dēfecerunt multum tam in linguīs quam in scientiīs; sicut idem Hermannus dē sē ipsō et dē aliīs est cōfessus quod ostendit ipsōrum trāslātiō. ²³Nam tanta est perversitās et crūdītās et horribilis difficultās maximē in librīs Aristotēlis trāslātīs, quod nullus potest eōs intelligere, sed quilibet aliī contradīcit, et multiplex reperitur falsitās, ut patet ex collātiōne dīversōrum interpretum et textuum dīversārum linguārum. ²⁴Et similiter in textū sacrō inveniuntur falsa et male trāslāta quamplūrima. ²⁵Nam Hierōnymus probat trāslātiōnem LXX interpretum et Theodotiōnis et Aquilæ multās habuisse falsitātēs, quæ quia fuerunt vulgātæ per tōtam Ecclesiam, et omnēs stābant maximē prō trāslātiōne LXX sicut prō vitā, reputābātur Hierōnymus falsārius et corruptor scriptūrārum, donec paulātim clāruit vērītās Hebraica per sānctum Hierōnymum in Latīnum conversa.

EX ROGERII BACONIS (1214-1294) *OPERIS MAIORIS* (III, 1)

a. Cf. *deciēs, centiēs...*